

XXVII Konkurs Chemiczny

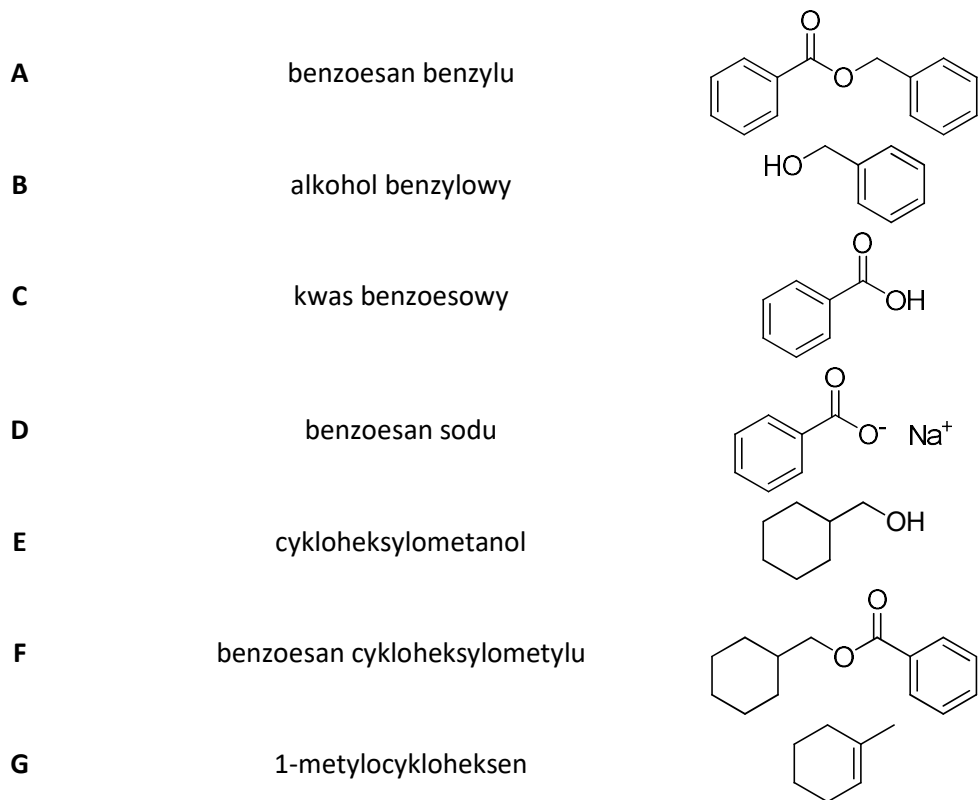
II etap

Rozwiązania zadań

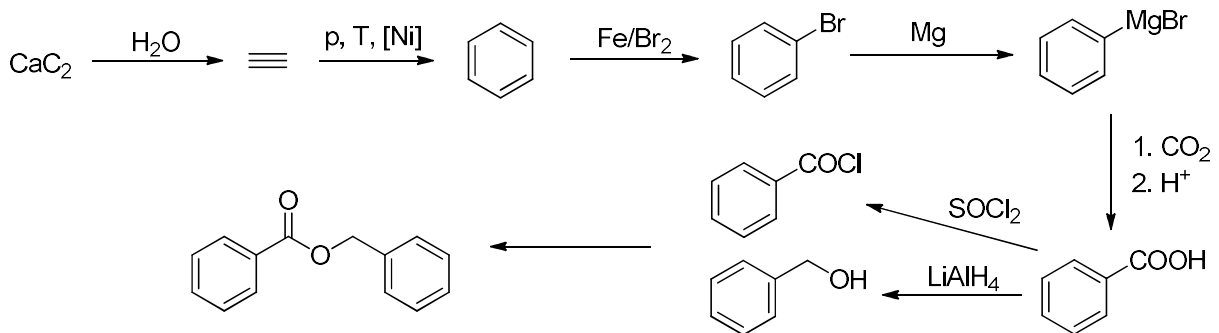
Zadanie 1.

Uwaga: W oryginalnej wersji pytań znalazł się błąd we wzorze sumarycznym substancji A. W związku z tym za poprawne uznano zarówno odpowiedzi oparte na wnioskowaniu wynikającym z podanego wzoru, jak i z pozostałej treści zadania.

a.

b.

c.

d. pK_a związku **C** możemy obliczyć na podstawie informacji o pH 0,1 M roztworu:

$$HA \rightleftharpoons H^+ + A^-$$
$$K_a = \frac{[H^+][A^-]}{[HA]} = \frac{[H^+]^2}{c_0 - [H^+]} = \frac{(10^{-2.6})^2}{0.1 - 10^{-2.6}} = 6.47 \cdot 10^{-5}$$

zatem $pK_a = 4,2$

Mieszanina zawierająca **C** i **D** jest roztworem buforowym, zatem jego pH możemy obliczyć korzystając z zależności:

$$pH = pK_a - \log \frac{[HA]}{[A^-]} = 4.2 - \log \frac{0.1}{0.1} = 4.2$$

e. Benzoesan sodu jest stosowany jako konserwant żywności (E211), składnik leków i preparatów diagnostycznych oraz w mieszaninach pirotechnicznych.

Punktacja:

a. po 2 p. za wzór i 1 p. za nazwę

b. 15 p.

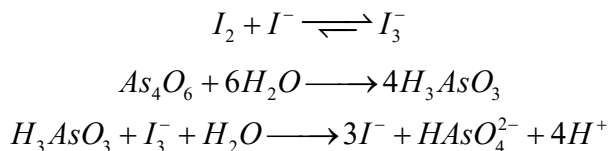
c. po 2 p. za wzór

d. 10 p.

e. 5 p.

Zadanie 2.

$M(As_4O_6) = 395,6 \text{ [g mol}^{-1}\text{]}; M(As_2O_3) = 197,8 \text{ [g mol}^{-1}\text{]}; M(I_2) = 253,8 \text{ [g mol}^{-1}\text{]}, M(KI) = 166 \text{ [g mol}^{-1}\text{]}.$

a.

b. Aby zaszła reakcja utleniania As(III) do As(V) za pomocą jodu należy podwyższyć pH do wartości, w której potencjał układu As(V)/As(III) jest niższy od potencjału układu I_2/I^- . Potencjał dla pierwszego z nich zależy od pH , dla drugiego jest niezależny od odczynu roztworu.

$$E_{I_3^-/2I^-} = E_0 - \frac{RT}{nF} \ln \frac{[I^-]^2}{[I_3^-]} = 0,54 - \frac{8,314 \cdot 298}{96500 \cdot 2} \ln \frac{0,01}{0,1} = 0,5695$$

$$E_{AsO_4^{3-}/AsO_3^{3-}} = E_0 - \frac{RT}{nF} \ln \frac{[AsO_3^{3-}]}{[AsO_4^{3-}][H^+]^2} = 0,56 - \frac{8,314 \cdot 298}{96500 \cdot 2} \ln \frac{0,1}{0,1[H^+]^2} < 0,5695$$

$$[H^+] < 1,45 \text{ [M]} \Rightarrow pH > -0,16$$

Jednocześnie należy pamiętać, że jod ulega dysproporcjonowaniu w roztworach zasadowych ($pH > 10$). Za optymalne do miareczkowania przyjmuje się środowisko lekko zasadowe ($pH = 8-10$).

c.

$$H_3AsO_3 \rightleftharpoons H^+ + H_2AsO_3^-$$

$$n_{H_3AsO_3} = 4 \cdot \frac{10,8722}{395,6} = 0,1099$$

$$K_a = \frac{[H^+][H_2AsO_3^-]}{[H_3AsO_3]} = \frac{[H^+]^2}{c_0 - [H^+]} = \frac{[H^+]^2}{0,1099 - [H^+]} = 10^{-9,2}$$

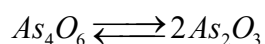
$$[H^+] = 8,33 \cdot 10^{-6} \text{ [M]} \Rightarrow pH = 5,1$$

d. Kwas arsenowy(III) jest kwasem dużo słabszym niż kwas arsenowy(V); $pK_{a1} = 9,2$ vs. $2,24$. Jest to związane z ogólną zasadą wzrostu mocy kwasów tlenowych (zawierających ten sam atom centralny) wraz ze wzrostem liczby atomów tlenu, co jest efektem stabilizacji anionu na skutek delokalizacji ładunku ujemnego.

e. Kwas arsenowy(V) jest nieznacznie słabszy niż kwas fosforowy(V); $pK_{a1} = 2,24$ vs. $2,15$. Atom fosforu cechuje wyższa elektroujemność niż atom arsenu ($2,19$ vs. $2,18$), co skutkuje wzrostem polarności wiązania O-H i ułatwia jego dysocjację.

f. W 1 dm^3 znajduje się $0,1 \text{ mol } I_2$ i $0,11 \text{ mol } KI$. Potrzebujemy zatem $25,38 \text{ g } I_2$ i $18,26 \text{ g } KI$.

g. Obliczamy gęstość par w 1100°C, a następnie wartość średniej masy molowej:

$$d = 1.51 \cdot 10^{-6} \cdot 1100^2 - 7.3 \cdot 10^{-3} \cdot 1100 + 9.39 = 3.1871 \text{ [kg} \cdot \text{m}^{-3}\text{]}$$

$$pV = nRT = \frac{m}{\bar{M}} RT \Rightarrow \bar{M} = \frac{mRT}{pV} = \frac{dRT}{p}$$

$$\bar{M} = 359.14 \text{ [g} \cdot \text{mol}^{-1}\text{]}$$

Znając średnią masę molową, możemy obliczyć skład par – ułamki molowe monomeru i dimeru:

$$x_{\text{As}_2\text{O}_3} + x_{\text{As}_4\text{O}_6} = 1$$

$$x_{\text{As}_2\text{O}_3} \cdot 197.8 + x_{\text{As}_4\text{O}_6} \cdot 395.6 = 359.14$$

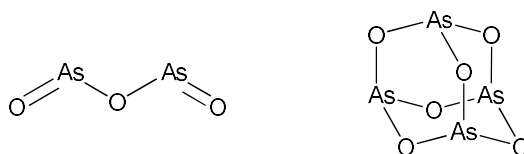
$$x_{\text{As}_2\text{O}_3} = 0.184, \quad x_{\text{As}_4\text{O}_6} = 0.816$$

Na podstawie ułamków molowych możemy obliczyć ciśnienia parcjalne i ciśnieniową stałą równowagi ($p = 1013 \text{ hPa} = 1 \text{ atm}$):

$$p_{\text{As}_2\text{O}_3} = x_{\text{As}_2\text{O}_3} \cdot p = 0.184 \cdot 1 = 0.184 \text{ [atm]}$$

$$p_{\text{As}_4\text{O}_6} = x_{\text{As}_4\text{O}_6} \cdot p = 0.816 \cdot 1 = 0.816 \text{ [atm]}$$

$$K_p = \frac{\left(\frac{p_{\text{As}_2\text{O}_3}}{p^\circ}\right)^2}{\left(\frac{p_{\text{As}_4\text{O}_6}}{p^\circ}\right)} = \frac{\left(\frac{0.184}{1}\right)^2}{\left(\frac{0.816}{1}\right)} = 0.041$$

Punktacja:

a. po 2 p. za równanie

b. 15 p.

c. 10 p.

d. 4 p.

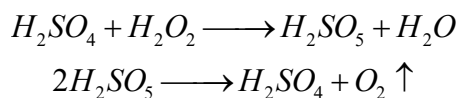
e. 4 p.

f. 4 p.

g. 11 p. za wartość stałej równowagi, po 2 p. za wzory tlenku arsenu(III)

Zadanie 3.

$$M(H_2O_2) = 34 \text{ [g mol}^{-1}\text{]}; M(H_2SO_4) = 98,1 \text{ [g mol}^{-1}\text{]}; M(H_2SO_5) = 114,1 \text{ [g mol}^{-1}\text{]}$$

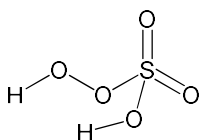
a. Obliczamy zawartość nadtlenu wodoru i kwasu siarkowego w roztworze pirania. W wyniku zmieszania 400 cm^3 kwasu siarkowego(VI) i 100 cm^3 perhydroflu uzyskamy $400 \cdot 1,84 + 100 \cdot 1,12 = 848 \text{ g}$ roztworu pirania, co stanowi $848/1,8 = 471,1 \text{ cm}^3$.

W 400 cm^3 stężonego kwasu siarkowego(VI) znajduje się $721,28 \text{ g}$ ($7,352 \text{ mol}$) H_2SO_4 .

W 100 cm^3 perhydroflu znajduje się $33,6 \text{ g}$ ($0,988 \text{ mol}$) H_2O_2 .

W 848 g roztworu może powstać $0,988 \text{ mol}$ H_2SO_5 ($112,73 \text{ g}$). Stężenie procentowe kwasu Caro wynosi $13,29\%$.

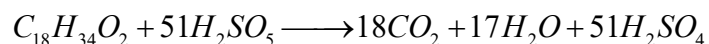
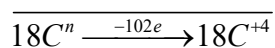
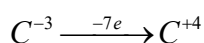
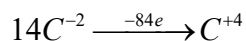
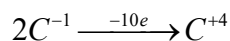
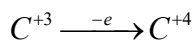
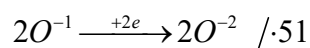
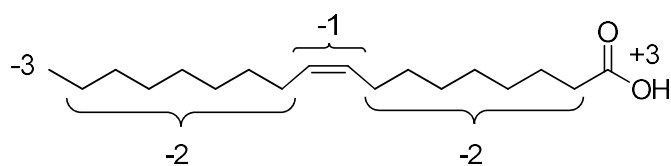
b.

c. W 100 g roztworu zawartych jest $(0,988/848) \cdot 100 = 0,1165 \text{ mol}$ ugrupowań nadtlennokowych (w formie kwasu Caro i/lub nadtlenu wodoru).

1008 cm^3 tlenu w podanych warunkach stanowi $0,04295 \text{ mola}$, co odpowiada $0,0859 \text{ mola}$ rozłożonych nadtlennoków, co stanowi $0,0859/0,1165 = 73,75\%$.

d. Stopnie utlenienia atomów węgla w cząsteczce kwasu oleinowego:

Punktacja:

a. 6 p.

b. 4 p.

c. 6 p.

d. 5 p.

Zadanie 4.

a. Terapeutyczna dawka fenobarbitalu dla psa wynosi $15 \cdot 30 = 450$ mg. Obliczamy ubytek po 2 h, a z różnicy wielkość dodatkowej dawki:

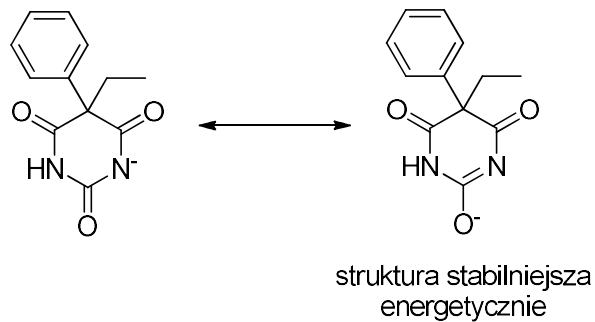
$$k = \frac{\ln 2}{t_{1/2}} = \frac{\ln 2}{4.5} = 0.15403 \text{ [h}^{-1}\text{]}$$

$$\frac{m}{m_0} = e^{-kt} = e^{-0.15403 \cdot 2} = 0.73487$$

$$m = 0.73487 \cdot m_0 = 0.73487 \cdot 450 = 330.692 \text{ [mg]}$$

$$\Delta m = 450 - 330.692 = 119.308 \text{ [mg]}$$

b.

Punktacja:

a. 15 p.

b. 5 p.

Zadanie 5.

$$M(C_{17}H_{35}COOCH_3) = 298 \text{ [g mol}^{-1}\text{]}; M(C_{17}H_{33}COOCH_3) = 296 \text{ [g mol}^{-1}\text{]};$$

Wartość opałowa benzyny bezołowiowej 98:

1 kg benzyny to $1/0,73 = 1,36986 \text{ dm}^3$, czyli ze spalania uzyskamy $33,62 \cdot 1,36986 = 46,05469 \text{ MJ}$ energii. Należy jednak pamiętać, że wartości termodynamiczne dotyczą (o ile nie podano inaczej), substratów i produktów w postaci termodynamicznie najstabilniejszej w warunkach normalnych, a więc uwzględnia wykroplenie wody. Ponieważ wartość opałowa dotyczy energii uzyskanej bez wykroplenia pary wodnej, musimy ciepło skraplania odjąć od powyższej wartości.

1 kg paliwa zawiera $1000 \cdot 0,13163 = 131,63 \text{ g}$ wodoru, zatem w wyniku spalania powstanie $65,815 \text{ mol H}_2\text{O}$. Ciepło uwolnione podczas skraplania wynosi $43,5 \cdot 65,815 = 2,86295 \text{ MJ}$.

$$\text{Wartość opałowa benzyny: } 46,05469 - 2,86295 = 43,19174 \text{ [MJ kg}^{-1}\text{]}$$

Wartość opałowa oleju napędowego:

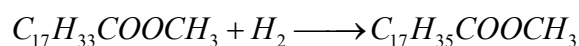
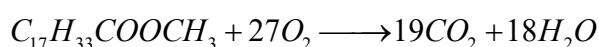
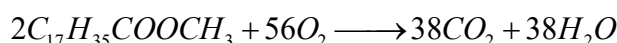
W wyniku spalania próbki oleju wydzielilo się:

$$Q = \Delta T (m_{H_2O} \cdot c_p + c_{kal}) = 13,2 (4200 + 250) = 58,74 \text{ [kJ]}$$

Z 1 kg wydzielilo się $(1000/1,2967) \cdot 58,74 = 45,29961 \text{ MJ}$ ciepła, oraz powstanie $(1000/1,2967) \cdot 1,5722 = 1212,4624 \text{ g H}_2\text{O}$ ($67,3590 \text{ mol}$).

$$\text{Wartość opałowa oleju napędowego: } 45,29961 - (67,3590 \cdot 43,5)/1000 = 42,36949 \text{ [MJ kg}^{-1}\text{]}$$

Wartość opałowa biodiesla:

$$\Delta H_{sp}^o (StOMe) = 19 \cdot \Delta H_{tw}^o (CO_2) + 19 \cdot \Delta H_{tw}^o (H_2O) - \Delta H_{tw}^o (StOMe)$$

$$\Delta H_{sp}^o (OlOMe) = 19 \cdot \Delta H_{tw}^o (CO_2) + 18 \cdot \Delta H_{tw}^o (H_2O) - \Delta H_{tw}^o (OlOMe)$$

$$\Delta H_{uw}^o (OlOMe) = \Delta H_{tw}^o (StOMe) - \Delta H_{tw}^o (OlOMe)$$

$$\Delta H_{tw}^o (StOMe) = -850,0 \text{ [kJ} \cdot \text{mol}^{-1}\text{]}$$

$$\Delta H_{sp}^o (StOMe) = -12056,7 \text{ [kJ} \cdot \text{mol}^{-1}\text{]}$$

$$\Delta H_{sp}^o (OlOMe) = -11893,3 \text{ [kJ} \cdot \text{mol}^{-1}\text{]}$$

W 1 kg biodiesla znajduje się 700 g (2,3649 mol) oleinianu metylu i 300 g (1,0067 mol) stearynianu metylu. W wyniku spalania wydzielili się $2,3649 \cdot 11893,3 + 1,0067 \cdot 12056,7 = 40,26395$ MJ ciepła. Jednocześnie powstanie $2,3649 \cdot 18 + 1,0067 \cdot 19 = 61,6955$ mol wody, której parowanie zużyje $61,6955 \cdot 43,5 = 2,68375$ MJ. Zatem wartość opałowa biodiesla wynosi $37,58020$ [MJ kg⁻¹].

Punktacja:

wartość opałowa benzyny – 5 p.

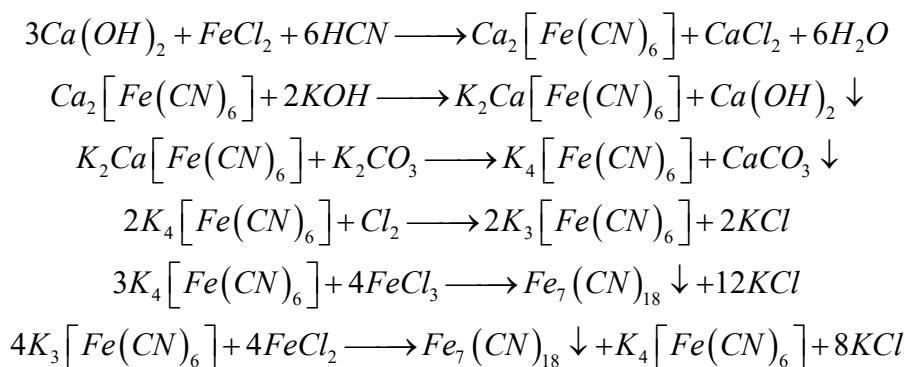
wartość opałowa oleju napędowego i biodiesla – po 10 p.

Zadanie 5

a.

A	$\text{Ca}_2[\text{Fe}(\text{CN})_6]$	heksacyjanożelazian(II) wapnia
B	$\text{K}_2\text{Ca}[\text{Fe}(\text{CN})_6]$	heksacyjanożelazian(II) dipotasu wapnia
C	$\text{K}_4[\text{Fe}(\text{CN})_6]$	heksacyjanożelazian(II) potasu
D	$\text{K}_3[\text{Fe}(\text{CN})_6]$	heksacyjanożelazian(III) potasu
E	$\text{Fe}_7(\text{CN})_{18}$	heksacyjanożelazian(II) żelaza(III) (nazwa formalna!)

b.

Punktacja:

a. po 2 p. za wzór i 1 p. za nazwę

b. po 2 p. za równanie reakcji